

УВИЂАЈ

- Увиђај се предузима када је за утврђивање или разјашњење неке чињенице у поступку потребно **непосредно опажање органа поступка**
- **радња доказивања којом увиђајни орган, уз примену одговарајућих криминалистичких радњи, опажа, мисаоно анализира, стручно обрађује и документује чињенице важне за кривични поступак.**
- Предмет увиђаја - лице, ствар или место
- Приликом предузимања увиђаја орган поступка ће по правилу затражити помоћ **стручног лица форензичке**, саобраћајне, медицинске или друге струке, које ће, по потреби, предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице, узети потребне узорке ради анализе или прикупити друге податке

- На увиђај се може позвати и вештак ако би његово присуство било од користи задавање налаза и мишљења
- **Увиђај лица**
 - Увиђај окривљеног и без његовог пристанка ако је потребно да се утврде чињенице важне за поступак
 - Увиђај других лица без њиховог пристанка - само ако се мора утврдити да ли се на њиховом телу налази одређени траг или последица кривичног дела.
 - Ако су испуњени од ових лица могу се узети узорци ради анализе
- **Увиђај ствари**
 - Над покретним и непокретним стварима окривљеног или других лица
 - Увиђај леша - ако постоји сумња да је смрт непосредна или посредна последица кривичног дела или је у тренутку смрти лице било лишено слободе или је непознат идентитет леша

- Свако је дужан да органу поступка омогући приступ стварима и пружи потребна обавештења.
- Покретне ствари се могу привремено одузети
- **Увиђај места**
 - Предузима се на месту кривичног дела или другом месту на којем се налазе предмети или трагови кривичног дела
 - Орган поступка може задржати лице затечено на месту увиђаја.

Почетни (прелиминарни) увид у ситуацију лица места

- од кључног значаја за организацију, планирање и успешну реализацију детаљног претраживања, фиксирања и разјашњења релевантних чињеница током вршења увиђаја
- селективна и систематска примена адекватних метода, техника и процедура трагања за предметима и траговима – стручност и искуство - реалност почетних претпоставки о томе шта се може наћи
- омогућава корекцију и прецизирање раније формираног оквирног плана поступања - потврђивање, прецизирање или, демантовање и модификовање претходне “теорије случаја“
- Дефиниција - организовани и легални преглед лица места предузет у циљу лоцирања појединих предмета и трагова КД који се истражује

- **Руководилац**
 - врши просторну и временску оријентацију лица места
 - пажљиво обилази лице места
 - прецизније одређује ширину круга лица места (обично проширује првобитни пречник области)
 - препознаје специјално проблематичне зоне (обсервација и бележење)
 - бира одговарајућу технику наративног описа
 - прави прелиминарне фотографије
 - развија општу теорију КД
 - одређује особље и опрему за посебне задатке
 - идентификује и штитити материјалне доказе
 - прави опширне белешке ради документовања околности и услова лица места и његове околине, задатака и кретања особља (нпр., за возила бележи регистарски број, број саобраћајне дозволе, позицију кључева, стање километраже, позицију мењача, стање светала и сл.)

- Метод прегледа лица места зависи од броја ангажованих службених лица, величина подручја и конфигурације терена – спор и методичан приступ
- Циљ обилажења лица места је откривање локације потенцијалних доказа - положај и удаљеност појединих предмета и трагова, у односу на остале предмете и трагове, подједнако су важни као и сам предмет
- први преглед врши се без физичког уласка у ужи део лица места ако је могуће - у супротном што је могуће ближе тачки улаза - најпре сагледати ситуацију и прегледати тло по коме ће се газити - ако се уочи било који доказ поред њега поставити маркере као упозорење
- обратити пажњу на могуће опасности и потребу успостављања безбедних услова
- утврди да ли је нешто померено, уклоњено или додато од тренутка када је стигла прва полицијска екипа (не скривати евентуалне пропусте у обезбеђењу лица места)
- уздржати се од непотребног и исхитреног додиривања и померања предмета и трагова у овој фази поступања – “руке у џеповима”

- Затечено стање документовати видео и (или)фотографским снимцима и наративним описивањем (по принципу од општег ка посебном)
- Наративни опис - ситуациони фактори
- Фотографисање и видео снимање - из више углова и са различитих стајних тачака - потпун увид у ситуацију лица места и локацију, положај и међусобни однос видљивих предмета и трагова

Спровођење детаљне претраге (систематско претраживање)

- Постојање и локација доказа
 - природа и врста догађаја, место, време и остали услови
 - учесници догађаја и друга затечена лица
 - способности службеног лица да препозна, анализира и критички размотри укупну ситуацију
- недовољно пажње посвећује се интерпретацији пронађених трагова ради усмеравања увиђаја или предузимања паралелних истражних или криминалистичких радњи и мера у време трајања увиђаја – ретко се тражи тзв. "водећи траг - центар око кога се "окупљају" други трагови
 - повреде указују на употребљено оружје или оруђе и усмеравају трагање за њим;
 - код проваљивања лоцирање места уласка указује на могућу локацију трагова оруђа, а они потом на врсту употребљеног оруђа
 - глатке површине подова, намештаја, врата и прозора - потребу претраживања у циљу проналаска трагова папиларних линија
 - мекана земља, блато и прашина подлоге су на којима је могуће пронаћи трагове стопала и пнеуматика

- Систематско претраживање - кретање у кругу лица места, усклађено односно проценом постојања материјалних доказа, и поштовање неког од модела претраге (нпр., мреже, пруге, спирале)
 - Усмерити се на лако приступачан простор - тражење и обрада оног што је видљиво
 - трагање за оним што је прикривено - предметима и траговима намерно сакривеним, или се налазе на заклоњеним местима
 - концентрисати се на доказе пролазне природе, а затим на оне који су по природи трајнији
 - могућност да су неки докази померени (случајно или намерно – злонамерно)
- динамика промена код појединих трагова и вођење рачуна о трасеолошким приоритетима диктирају почетак увиђаја с динамичком фазом – прескаће се прелиминарни преглед лица места

- систематско претраживање лица места у склопу вршења увиђаја - примена неке од следећих **техника**:
 - "корак по корак" - "од тачке до тачке" дуж отворене праве линије распростирања предмета и трагова који су очигледни докази
 - "концентричних кругова" - "спиралних кругова" који се шире, односно сужавају
 - ширење круга - претраживање почиње у центру обезбеђене зоне, и наставља се кружно према спољашњој ивици у смеру казаљке на сату или супротно
 - сужавања круга - почиње са ивице места догађаја ка његовом средишту
 - "трака и решетака" - препоручује се за претраживање спољашњих зона - претраживање које почиње са једне ивице места догађаја ка њој наспрамној ивици - кретање напред и назад, дуж дефинисаних и означених поља - потом се иста, већ претражена, област претражује на исти начин, уз кретање које је под правим углом у односу на претходни смер кретања.
 - "-сектора" – лице места дели се на секторе који се, потом, претражују као засебна целина

- поступке проналажења и фиксирања материјалних доказа треба да врши **један човек** ради
 - обезбеђења доследности и једнообразности у поступању
 - правилне процене обављеног и преосталог посла
 - ограничавања броја лица која имају контакт са доказним материјалом
- остали учесници у вршењу увиђаја - помажу стручњаку криминалистичко техничке струке у лоцирању доказа, њиховом тумачењу и усмеравању даљег претраживања
- **неразликовање затеченог стања лица места и оног које је проистекло из догађаја - погрешно тумачење појединих околности, доказа и укупне ситуације**
- **никад не изводити коначне и апсолутне закључке до момента док се, обрадом лица места и анализом материјалних доказа, али и на основу исказа добијених од различитих категорија лица, недвосмислено не утврде све релевантне чињенице**

Обележавање и маркирање предмета и трагова

- Доказни кредибилитет предмета и трагова
 - поступање у складу са "златним правилом" које је истако још Ханс Грос: "Никада не мењајте положај, не подижите, нити додирујте било који предмет који претходно није подробно описан у службеним белешкама и фотографисан“
 - поступање криминалистичког техничара (форнзичара) при откривању и фиксирању материјалних доказа (фотографисању, означавању, етикетирању, скицирању и описивању), које омогућава њихово накнадно идентификовање, као и представљање и разумевање ситуације на месту догађаја, односа и веза међу доказима и безбедну и контролисану манипулацију прикупљеним доказима у каснијим фазама поступања

- систем заштите, чувања и контроле манипулисања предметима и траговима - постојање писаних података о идентитету службених лица - провера доследности контроле над доказним предметима - **гаранција да су докази који се представљају на суду они који су прикупљени на лицу места**
- подаци о томе
 - ко је имао контакт са доказима
 - датуму и времену кад је доказ преузет;
 - условима у којима је доказ преузет;
 - евентуалним променама које су извршене над доказом (ако их је било).

Обележавање

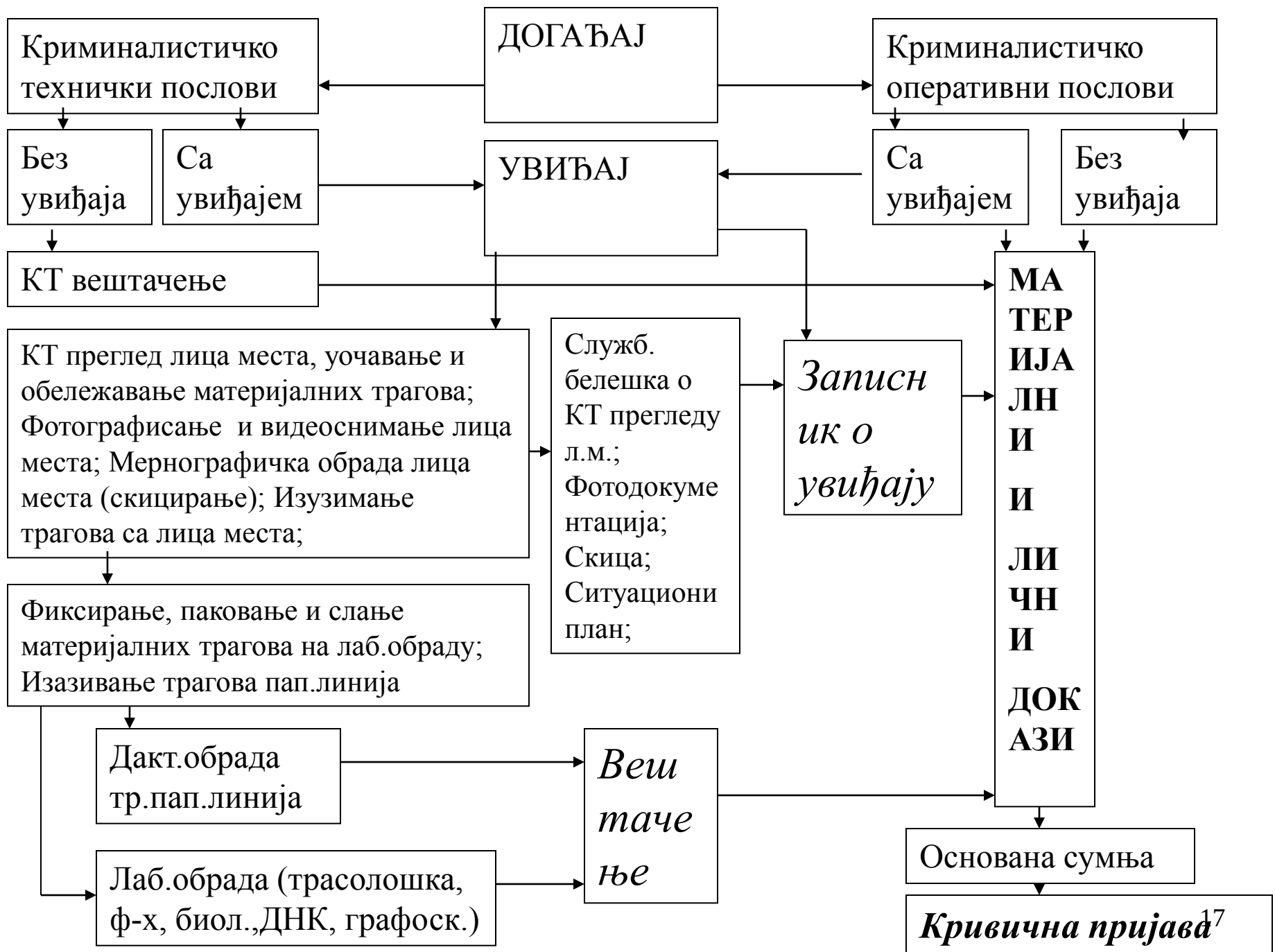
- доследно поштовање усвојених стандарда и процедура - сваки доказ означен ради идентификације добија, и у свим облицима документовања и евидентирања (белешки, извештају, записнику, на фотографији, филмском снимку, скици), задржава исти број, слово или другу ознаку, као и да се под том ознаком представља и појављује и на суду
- Након фотографисања и видео снимања – слабије видљиви и подложни уништењу трагови одмах
- Велики број трагова и предмета – подела лица места на делове (соба, двориште и сл.) – комбинација словних и бројчаних ознака
- Додатне ознаке - навођење категорије, типа, серијског броја или друге индивидуалне ознаке; датума; места сакупљања; ознаке догађаја - КУ или КД број; службеног лица које је поступало - и на спољној страни средства у које се доказ пакује

Маркирање

- ако прети опасност да се траг уништи, оштети, помери, распе, за време вршења увиђаја
- да се у групи јасно видљивих предмета или трагова истакне нарочито важан предмет, односно траг (нпр., желимо да истакнемо траг локве крви на фотографији на којој ће се видети и локва уља);
- ако прети опасност да се неки траг или важан детаљ на трагу неће добро видети на фотографији (нпр., тачан положај почетка трага кочења, положај трагова стакла, љуспица боје и других ситних трагова);
- да би се одредила зона простирања трага (нпр., зона трагова земље, зона трагова стакла);
- ако се тиме олакшава мерење трагова
- ако очекујемо фотограметријско коришћење фотографија - да би обезбедили што прецизније одређивање појединих тачака на трагу
- маркирање - поред важних трагова и предмета (уз правац пружања линијских трагова, облик предмета или зоне концентрисаног и површинског трага), кредом, циглом, црепом или каменом исписују се непрекидане или непрекидане линије

Фиксирање ситуације и детаља места кривичног догађаја

- за правилно документовање места кривичног догађаја различите методе:
- вербални метод;
- фотографски метод;
- видео метод;
- графичи метод;
- метод изузимања
- налаз и мишљење вештака
- макета накнадно израђена према састављеним документима
- усклађеност ових метода је од пресудног значаја за успех у документовању чињеничног стања на месту кривичног догађаја

Вербални метод

- сачињавање записника - формалноправно документовање чињеница утврђених увиђајем – примат у односу на друге методе – свака доказна радња се мора документовати записником
- белешке и извештаји о пропратним манифестацијама и актерима места догађаја, као и о прикупљеним обавештењима (изјаве) - само чињенице, без навођења мишљења, ставова, анализа или закључка
- нужно постојање и поштовање јединствене процедуре - стварну важност појединих информација тешко поуздано проценити у тренутку прикупљања – прлагођено процесним и криминалистичким правилима

- **ОПШТИ МОДЕЛ** - писмена која садрже: кратак опис околности догађаја, ситуације и околности места догађаја, поступања у вези догађаја и на месту његовог одигравања, поступка претраживања места догађаја, прикупљених доказа и необављеног, а потребног (намераваног)
- у записнику о увиђају – само чињенице које су непосредно запажене, а не и подаци о чињеницама до којих се дошло на основу нечије изјаве или закључивањем из материјалних трагова (нпр., о величини штете, о кривици учиниоца, начину извршења дела).
- резултати других радњи, констатације до којих су дошли само неки од учесника у увиђају, криминалистички техничар и мишљење вештака не улазе у записник о увиђају, већ у посебне записнике или службене белешке.

- У записник о увиђају поред битних података о току и садржини предузете радње, посебно ће се унети подаци који су важни с обзиром на природу такве радње или за утврђивање истовестности појединих предмета (опис, мере и величина предмета и трагова, стављене ознаке на предметима и др.).
- Уколико су направљене скице, цртежи, планови, фотографије, филмски снимци и сл., то ће се не само навести у записнику, него ће се њему и прикључити
- Сачињава се истовремено са вршењем увиђаја или накнадно на основу белешки и другог аудио визуелног материјала
- три дела записника - уводни, описни и завршни
- “Негативне чињенице” посебно обрадити у описном делу

Фотографисање

- криминалистичка фотографија
 - Регистрациона - регистрације и идентификације лица и ствари
 - Оперативна - тајна, репродукциона, пројекциона, увиђајна, колор, инстант – полароид и размерна фотографију и стереофотограметрија
 - Истражна - илустровања поступка и резултата вештачења и обухвата: макрофотографију, микрофотографију, употребу невидљивог зрачења у фотографији, фотографисање под различитим условима осветљења и уз примену обојених филтера, као и примену размерне фотографије у истражној техници
- увиђајна фотографија - очигледно и уверљиво саопштава огромну количину информација о општем изгледу лица места, локацији, положају, међусобном односу и изгледу појединих предмета и трагова, као и бројним другим детаљима које је речима немогуће представити
- **Ни најбољи записник не може заменити фотографију**

- Поступак фотографисања лица места – три етапе
 - широкоугаоно фотографисање општег изгледа места догађаја и његове околине, као и просторне везе између његових различитих делова
 - снимање фотографија са средње удаљености - фиксирање и представљања односа појединих предмета и трагова
 - прављење појединачних снимака одабраних предмета и трагова и детаља који се на њима налазе
- Белешке - подаци о томе, шта се, којом техником, којим редоследом, при којим параметрима, и у којим условима, фотографисало, о броју филма, броју снимака, ознаци предмета и трага који се фиксира, датуму и времену снимања

Видео снимање

- Видео снимањем се квалитетније документује укупна ситуација и структура лица места, локација појединих доказа, њихова повезаност и однос са другим приликама и околностима и активности предузете током крим-форензичке обраде и увиђаја
- квалитетни извори напајања за дуже временско снимање, као и другу потребну опрему
- високе перформансе, по питању видео и аудио снимања и могућност фиксирања датума и временског тока на дисплеју и снимку
- Снимање отпочети коришћењем широког угла и крупног плана, техником спорог и систематичног померања камере, те наизменичног "панирања" и "зумирања" важних детаља
- Снимак камером која се брзо помера не омогућава опажање детаља.

- Код снимања дугачких, а узаних простора (пута, ходника, колосека, итд.) избегавати снимање из руке и ходање
- Много бољи ефекти - спорим зумирањем са сталка уз померање фокуса
- У малим просторијама (тоалети, купатила, итд.) коришћење камере издигнуте на највиши могући ниво и снимање из различитих углова
- Уколико током снимања треба променити перспективу снимања (нпр., ако треба снимати простор иза појединих објеката), снимање из руке ("Dolly Shot") биће неизбежно
- Како би се љуљање и поскакивање снимка свело на најмању меру дефинисати тачке фокуса, користити објективе у најширем углу и кретати се што је могуће мирније

Скицирање

- графичко представљање места догађаја
- Скицирање - представљање изгледа места догађаја погледом одозго (површински цртеж), или спреда (вертикалан цртеж)
- Три основна вида скицирања:
- Кроки - груб, некомплетан и несамосталан цртеж цртан слободном руком на лицу места, без мере, у пропорцији приближној дужинама на терену, са некомплетном легендом, и котирањем само неких од измерених дужина
- скица — квалитетан и комплетан цртеж сачињен слободном руком или уз коришћење основног прибора за цртање, на лицу места (на основу непосредног опажања), или касније (на основу крокија и белешки)
- ситуациони план - квалитетан, технички коректан и комплетан цртеж у размери са кратком и јасном легендом, размерником и податком о размери - у службеним просторијама

- Да би скица имала све податке неопходне за коректно цртање ситуационог плана, потребно је:
- изградити већи број крокија на посебном листу папира (обухвата одређени сегмент лица места)
- у једном од углова скице означити стране света
- за сваки уцртани траг или предмет унети ознаке видљиве у фотодокументацији под којима су уведени у записник о увиђају
- у легенди скице навести све метеоролошке услове под којима се увиђај врши (висину сунца, правац ветра, киша, снег итд.).
- на скици јасно назначити размеру у којој је рађена
- код увиђаја саобраћајних незгода скице оријентисати не само по странама света, већ и према најближим улицама, а изван градова, према најближим селима и засеоцима

- Предности скице : једноставно и брзо се црта; једноставно приказује изглед места догађаја и међусобни положаја предмета и трагова; омогућава разликовање, истицање и повезивање важног и занемаривање и одстрањивање неважног; једноставно и прегледно приказује шта је, и како, мерено на лицу места, као и изворне резултате извршених мерења
- Недостаци скице : не даје опште податке о догађају; неподесна је за приказивање изгледа и финих детаља појединих предмета и трагова; није верна (црта се слободоручно и пре мерења); технички ниво израде је врло низак и није јасна ширем кругу корисника